

Bemærkninger til lovforslaget.

Forædling af planter har formentlig fundet sted lige siden oldtiden. Oprindeligt har der vel kun været tale om ret tilfældig udvælgelse af de bedste eksemplarer af en given plantebestand, men efter den moderne arvelighedslæres fremkomst i forrige århundrede er arbejdet med forædling af planter sket systematisk og på videnskabeligt grundlag.

Formålene med forædling kan være mange. Som de vigtigste kan nævnes: større ydedygtighed af vedkommende plante, højere velsmag, resistens (modstandsdygtighed) mod sygdomme og skadedyr og voldsomme klimatiske udsving (kulde, tørke o. s. v.) eller rent æstetiske hensyn som form, farve og duft. Praktisk taget alle grupper af kulturplanter er genstand for forædling, og der er i de forskellige henseender opnået betydelige resultater.

Forædlerne benytter i vore dage mange moderne tekniske hjælpemidler, herunder ændring af kromosomtallet ved hjælp af colchicin-metoden.

I Danmark påbegyndtes planteforædlingen i slutningen af forrige århundrede, og navnlig efter århundredeskiftet har der af offentlige institutter og især af privatpersoner og -selskaber været udført et betydeligt arbejde, som har givet særdeles værdifulde resultater for jordbruget i almindelighed, herunder såvel det egentlige landbrug som havebrug og skovbrug. Særlig skal fremhæves den betydning det har haft for landbruget at kunne arbejde med et ydedygtigt plantemateriale, som er egnet for danske klima- og jordbundsforhold. Det vil være meget vanskeligt at gøre op i kroner og øre, hvor meget det har betydet for landbruget at kunne disponere over egnede sorter og stammer, og hvor meget der skyldes andre forhold som gødskning, bekæmpelse af skadedyr og ukrudt o. s. v., men det kan siges med sikkerhed, at den produktionsfremgang, som landbruget har haft i dette århundrede, for en ikke ringe dels vedkommende skyldes de skete forbedringer af selve plantematerialet.

Denne udvikling fortsætter i alle betydelige landbrugslande, og med de hjælpemidler, som viden-skaben i de seneste år har stillet til rådighed for den praktiske planteforædling, er der al mulig grund til at formode, at udviklingen vil gå fremad i en stadig stigende rytme, såfremt de — formentlig stadig stigende — omkostninger kan påregnes dækket. I nogle lande, f. eks. Sverige, yder det offentlige betydelige bidrag til forædlingen, og i andre lande (Tyskland, Holland) er der givet forædleren en eneret på den økonomiske udnyttelse af de

forædlede planter, således at forædlingsomkostningerne ad denne vej kan ventes dækket.

Det er ønskeligt, at der også i Danmark gives forædlerne sådanne vilkår, at Danmark på dette område ikke kommer til at sakke agterud i forhold til andre lande, ligesom det må anses for særdeles værdifuldt, at de eksisterende private forædlingsvirksomheder fortsat kan udnytte deres erfaringer med forædling, men for at sikre dette må der gives dem sådanne vilkår, at der er økonomisk basis for forædlingsarbejdet. En ordning, hvorefter alle forædlingsvirksomheder er statssubventionerede, kan ikke anses for hensigtsmæssig eller tilstrækkelig, og der må derfor gives de private forædlere mulighed for selv at få en del af det økonomiske udbytte, som en forbedret plante kan medføre. Dette kunne gøres ved at give forædleren en eneret til den nye plante på samme måde som en opfinder får eneret (patent) på at udnytte en teknisk opfindelse, men det findes betænkeligt at give forædleren en så vidtgående ret, hvorved enkelte jordbrugere kunne afskæres fra at være med i plantens udnyttelse. Samtidig må der peges på den afgørende forskel, der består mellem en ny plante og en ny opfindelse, for medens en opfindelse alene på grundlag af en beskrivelse af opfindelsen teoretisk kan udøves af enhver tilstrækkelig sagkyndig, kan en ny plante kun videredyrkes af den, der er i besiddelse af en levende del af planten (frø, knolde, pødegrene o. s. v.)

Der bør være adgang for alle til at dyrke og udnytte de nye planter, som frembringes, samtidig med at forædleren får et rimeligt vederlag for sin indsats.

Dette kan opnås ved at give forædleren ret til at oppebære en afgift fra dem, der udnytter planten. Af praktiske grunde bør der sættes en grænse for, hos hvem afgift skal kunne opkræves, og det mest hensigtsmæssige findes at være, at der lægges afgiftspligt på det led, der foretager opformering til viderekultur, jfr. § 14 og bemærkningerne hertil.

Forædleren bør selv kunne fastsætte sin afgift og i det hele taget de vilkår, han vil kræve for at overlade plantenyheden til andre, alt forudsat, at disse vilkår ikke er urimelige. Som modstykke til retten til at få forædlerafgift bør forædleren have pligt til at stille plantemateriale til rådighed for almenheden, jfr. § 13, nr. 3.

En praktikabel ordning efter disse grundprincipper må have til forudsætning, at et offentligt organ kan tage sig af konstateringen af, om en given